

ΜΑΘΗΜΑ: «Πρόληψη του εγκλήματος και κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισθέντων»

Διδάσκοντες: Ομότιμος Καθηγητής Αντώνης Μαγγανάς, Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου.

I. Το αντικείμενο του μαθήματος: Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί, αφενός η πρόληψη του εγκλήματος και αφετέρου η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισθέντων, η οποία συνίσταται ουσιαστικά στην πρόληψη της υποτροπής και της ένταξης στην εγκληματική «σταδιοδρομία». Στο πρώτο σκέλος του μαθήματος που αφορά την πρόληψη, γίνεται κατ' αρχάς η εννοιολογική προσέγγιση της πρόληψης με έμφαση στα είδη και τις διακρίσεις της, καθώς και η απαραίτητη διασαφήνιση των εννοιών ώστε να αποφεύγονται συχνές παρανοήσεις με φαινομενικά συναφείς έννοιες (όπως η πρόγνωση, πρόβλεψη, πρόσληψη κ.ο.κ.). Ειδικότερα αναλύονται οι διάφορες μορφές πρόληψης, με αφετηρία τη διάκριση μεταξύ ποινικής και κοινωνικής πρόληψης και κατ' επέκταση αναλύονται αντίστοιχα οι μορφές της γενικής και ειδικής (ποινικής) πρόληψης καθώς και της γενικής και περιστασιακής (κοινωνικής) πρόληψης και των ειδικότερων εκφάνσεών τους (ιδιωτική, κοινοτική, τεχνική κλπ). Η προσέγγιση των παραπάνω μορφών πρόληψης εξειδικεύεται κατά είδος και μορφή εγκληματικότητας (ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική εγκληματικότητα, κλοπές/διαρρήξεις, ληστείες, ναρκωτικά, οικονομική εγκληματικότητα κλπ), ενώ αναδεικνύεται ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας, της αστυνομίας, της δικαιοσύνης και εν γένει του άτυπου και επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος.

Στο δεύτερο σκέλος του μαθήματος που αφορά την κοινωνική επανένταξη το μάθημα περιλαμβάνει την πραγμάτευση των σημαντικών ζητημάτων της πρόληψης της υποτροπής και της κοινωνικής (επαν)ένταξης των αποφυλακισθέντων και εν γένει των δραστών εγκληματικών πράξεων. Στο πλαίσιο αυτό είναι αναγκαία η αναφορά στα επιστημολογικά προαπαιτούμενα και τον εννοιολογικό προσδιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού, της περιθωριοποίησης και της κοινωνικής επανένταξης, των διαφόρων όψεων «κοινωνικών φραγμάτων» και αποκλεισμών καθώς και των συναρτημένων με αυτά εννοιών και πρακτικών της κοινωνικής αποστέρησης και της επικινδυνοποίησης ατόμων και πληθυσμών. Αντίστοιχα, προσεγγίζονται οι προστατευτικοί και ωθητικοί στην εγκληματικότητα παράγοντες μέσα από τη διεθνή και ελληνική ερευνητική γνώση και εμπειρία και τις θεωρητικές προσεγγίσεις των 'εγκληματικών σταδιοδρομιών', καθώς και στα διαπιστωμένα μεθοδολογικά εμπόδια.

Ειδική έμφαση θα δοθεί στην ανηλικότητα τόσο για την πρόληψη όσο και για την κοινωνική επανένταξη.

II. Εκπαιδευτικά εργαλεία

- Πραγματοποίηση εισηγήσεων από τους διδάσκοντες
- Παρουσίαση εργασιών από τους φοιτητές
- Προσκλήσεις ειδικών εμπειρογνομόνων για θέματα πρόληψης και κοινωνικής επανένταξης
- Εκπαιδευτικές επισκέψεις

- Συμμετοχή σε επιστημονικά δρώμενα σχετικά με το αντικείμενο του μαθήματος
- Συνεργασία με τις δραστηριότητες του Εργαστηρίου Αστεακής Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου

http://criminology.panteion.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=135&Itemid=628&lang=el

III. Αξιολόγηση

Συμμετοχή στις εκπαιδευτικές διαδικασίες και απαλλακτική εργασία¹

IV. Βιβλιογραφία

A.ΜΑΓΓΑΝΑΣ:

- Giselle Cote-Harper, Antoine Manganas, Jean Turgeon, Droit Penal Canadien, Montreal, Yvon Blais, 1989 (4e ed) με βιβλιογραφικές κριτικές από Marc Ancel & L.H. Leigh.
  - Cusson Maurice, Σύγχρονη Εγκληματολογία, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη
  - Μαγγανάς Αντωνης, Τα εκδιδόμενα άτομα, Αθήνα, Παπαζήσης, 1992
  - Μαγγανάς, Α. Θέματα Εγκληματολογίας και Ποινικού Δικαίου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1999
  - Μαγγανάς Α., Το εγκληματικό φαινόμενο στην πράξη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004
  - Μαγγανάς, Α., Ιδιαίτερα ζητήματα Ποινικού Δικαίου και Ποινικής Δικονομίας, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006
  - Μαγγανάς Α, Λάζος, Γρ, Σβουρδάκου Δ. Η Εγκληματολογία από τα κάτω, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Μαγγανάς, Α.Σορβατζιώτη Δ., Δράστες σεξουαλικών εγκλημάτων, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013
- Μαγγανάς, Α. The Socratic method of teaching in a Criminology Course, KEME 2018.

Χ.ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ:

- Χ.Ζαραφώνιτου, Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.[Το βιβλίο αυτό έγινε αντικείμενο 2 βιβλιοπαρουσιάσεων: από Καθηγητή Α.Μαγγανά, στο

¹ Των οποίων η δημοσίευση δεν επιτρέπεται αν δεν πληροί τις προϋποθέσεις του Κανονισμού του ΠΜΣ «Εγκληματολογία». Βλ. Παράρτημα 2:

<https://criminology.panteion.gr/attachments/article/98/%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20%CE%A0%CE%9C%CE%A3%20%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%9B%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%202018-19.pdf>

Ποινική Δικαιοσύνη, 3/2004, σ.309, καθώς και από Μ.Σταυριανάκη, στο Κοινωνική Εργασία, τ.76, 2004, 252-3]

- Χ.Ζαραφωνίτου, *Τιμωρητικότητα. Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματολογικοί προβληματισμοί*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008.
- Τσίγκανου Ι., Ζαραφωνίτου Χ., Τζωρτζοπούλου Μ., (Υπεύθυνες έργου), *Φύλο και κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, Κείμενα Εργασίας 2005/13*, ΕΚΚΕ, Αθήνα 2005.
- Ζαραφωνίτου Χ. (Επιμ., πρόλογος, συμμετοχή), *(Αν)ασφάλεια, Αντεγκληματική Πολιτική και Δικαιώματα του Ανθρώπου*, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, εκδ. Α.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007.
- Ζαραφωνίτου Χ., Κουράκης Ν. & Συνεργάτες, *(Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική πολιτική*, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, εκδ. Α.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009.
- Χ.Ζαραφωνίτου, "Κοινωνική παρέμβαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίαιης παραβατικότητας των ανηλίκων στις γειτονιές της πόλης", στα *Πρακτικά της Ημερίδας του Δήμου Καλλιθέας και του Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα "Η αντιμετώπιση και πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων"*, 1993, σ.σ.31-40.
- Χ.Ζαραφωνίτου, "Προς ένα αυτόνομο πρότυπο αξιολόγησης παρεμβάσεων στον τομέα της ουσιοεξάρτησης" (κοινή συμβολή με Ι.Τσίγκανου), στο Ζαραφωνίτου Χ. & Τσίγκανου Ι. (Επιμ. Έκδ.), *Ναρκωτικά: Τάσεις και εγκληματολογικές διαστάσεις στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*, Τετράδια Εγκληματολογίας, Τ.3, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2002, σ.σ.11-59.
- Zarafonitou Ch., "New" tendencies in prevention policy in Greece: Local crime prevention councils and the partnership model", στο Α.Μαγγανάς (Εκδ.Επιμ.), *Τμητικός Τόμος για την Α.Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*, Τ.Β', Νομική Βιβλιοθήκη-Bruyland, Αθήνα 2003, σ.σ. 1563-1573.
- Zarafonitou Ch., "Local crime prevention councils and the partnership model in Greece", στο *Community Safety Journal*, Vol.3, Ιανουάριος 2004, σ.σ.23-28.
- Χ.Ζαραφωνίτου, "Ανασφάλεια και επέκταση του κοινωνικού ελέγχου: ποινικοποίηση των 'αντικοινωνικοτήτων' και της 'αταξίας' ", στο *Ποινικός Λόγος*, τ.4, 2004, σ.σ. 2049-2059.
- Zarafonitou Ch., « Politiques locales de prévention et gestion de l'insécurité », δημοσίευση των *πρακτικών στο IXème Colloque de l'Association Internationale des Criminologues de Langue Française*, Agen, 2005.
- Zarafonitou Ch., « Insécurité et extension du contrôle social : pénalisation des incivilités et du désordre », στο Th.Papathéodorou & Ph.Mary (Eds), *Mutations des politiques criminelles en Europe*, Groupe Européen de recherches sur la justice pénale & Université de Péloponnèse, Ed.Papazissis, Athènes 2006, σ.σ.61-89.
- Χ.Ζαραφωνίτου, "Ο ρόλος των κοινωνικών αντιλήψεων στη διαμόρφωση πολιτικών για την αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων", στο *Εξαρτήσεις*, τ.10, 2006, σ.σ.79-90.
- Χ.Ζαραφωνίτου, «Τοπική κοινωνία και αντεγκληματική πολιτική: Όροι και προϋποθέσεις της συμμετοχής των πολιτών στις κοινοτικές μορφές πρόληψης της εγκληματικότητας», στο Ε.Φασούλα, Φ.Μηλιώνη (Επιμ.), *Κοινωνία, Έγκλημα*,

Εθελοντισμός, εκδ.Α.Σάκκουλα, τ.25 της σειράς του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011: 45-61.

- Χ.Ζαραφωνίτου, "(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης", στο *Εγκληματολογία*, τ.1/2012, σ.σ. 91-98.
- Χ.Ζαραφωνίτου (Επιμ.), "[Πόλη, εγκληματικότητα και ανασφάλεια στην εποχή της οικονομικής κρίσης](https://criminology.panteion.gr/attachments/article/339/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20%CE%97%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CF%82%2030-1-2013.pdf)" Αθήνα 2013: <https://criminology.panteion.gr/attachments/article/339/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20%CE%97%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CF%82%2030-1-2013.pdf>
- Zarafonitou Ch., "New forms of policing and the feeling of (un)safety among the shopkeepers in Athens and Piraeus" στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Martin Killias: A.Khun, Ch.Swarzenegger, P.Margot, A.Donatsch, M.Aebi, D.Jositsch (Eds), *Criminology, Criminal Policy and Criminal Law in an International Perspective*, Stampfli Verlag, Berne, 2013, 485-498.
- Χ.Ζαραφωνίτου, «Η κοινωνική ένταξη των μεταναστριών στην ελληνική κοινωνία. Η συμβολή της βιβλιογραφικής επισκόπησης», (με τη συνεργ. Στ.Παπαμιχαήλ & Ευ.Χαϊνά), στο Ιω.Τσίγκανου, Λ.Μαράτου-Αλιμπράντη, *Γυναικεία μετανάστευση στην Ελλάδα: Οδικός χάρτης πολιτικών κοινωνικής ένταξης*, Μελέτες-Έρευνες ΕΚΚΕ 13, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2014, σ.σ.243-286.
- Χριστίνα Ζαραφωνίτου & Ελένη Κοντοπούλου, Μάρθα Λεμπέση, Κων/νος Πανάγος, Το φαινόμενο της υποτροπής αποφυλακισμένων στην Ελλάδα: Εμπειρικά δεδομένα και κατευθύνσεις για την αντεγκληματική πολιτική και την κοινωνική επανένταξη: <http://www.epanodos.org.gr/documents/243366/0/%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97+%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97.pdf/7905736d-eeb2-445b-95d2-9f890647308b>
- Ζαραφωνίτου Χ., (Επιστ. Διεύθυνση), Πρακτικά 1ου Ετήσιου Συνεδρίου με θέμα: 'ΕΠΑΝΟΔΟΣ: Η πορεία προς την κοινωνική επανένταξη', Επιμέλεια: Φωτεινή Μηλιώνη, Συνεργασία: Πηνελόπη Κόλλια, ΔΙΟΝΙΚΟΣ, Αθήνα 2018. <http://www.epanodos.org.gr/documents/243366/0/praktika+syndriou+epanodos-Read.pdf/b11d6839-c050-4048-9c8d-fc0c53187f46>
- Βλ. επίσης: <http://criminology.panteion.gr/δημοσιευσεις>

